

ADVIESNOTA voor burgemeester en wethouders

Openbare besluitenlijst

Zaaknummer: 13205-2024

Medewerker	:	Lisa Meissl
Team	:	Leefomgeving
Datum	:	20 maart 2024
Portefeuillehouder	:	wethouder M. Blind

<p>BIJLAGEN:</p> <p>☒ Programmeringsafspraken wind (PPE): Zaaknummer: 13202-2024</p> <p>☒ Woordvoerderslijn programmeringsafspraken wind: Zaaknummer: 13202-2024</p>
<p>AFSTEMMING MET →Communicatie</p>
<p>☒ Actief openbaar ☐ Niet actief openbaar ☐ Actief openbaar, eerst contact met steller van deze adviesnota</p>
<p>ONDERWERP Programmeringsafspraken windenergie met provincie Overijssel</p>

BESLUIT burgemeester en wethouders

1. In te stemmen met het indienen van voorgestelde programmeringsafspraken windenergie (zoals opgenomen in de bijlage) en deze informatie te delen met de raad via de raadsnieuwsbrief.

SAMENVATTING

Volgens de Elektriciteitswet is de provincie bevoegd gezag voor windenergie initiatieven vanaf 5 MW. Aangezien één grote moderne windturbine tegenwoordig vaak een capaciteit van boven de 5 MW heeft, is de provincie vrijwel meteen bevoegd gezag voor potentiële initiatiefnemers die windenergie in Olst-Wijhe willen ontwikkelen. Dat betekent dat als zich initiatiefnemers voor windenergie bij de provincie melden en het initiatief past binnen de provinciale beleidskaders, dan moet de provincie deze aanvraag in behandeling nemen - ondanks de pauzeknop voor windenergie in het Bestuursakkoord van Olst-Wijhe en het feit dat de gemeente haar doelstelling voor duurzame energie tot 2030 met zonne-energie wil invullen, conform onze doelstelling in RES 2.0 (Regionale Energie Strategie).

In verband met nieuw provinciaal windbeleid is de provincie Overijssel voornemens om per gebied een maximum voor nieuwe windenergie initiatieven vast te leggen in haar Provinciaal Programma Energiesysteem (PPE), uitgedrukt in aantal GWh per jaar. Dit zou ongewenste ontwikkelingen van windenergie in de provincie moeten voorkomen.

Door programmeringsafspraken te maken met de provincie, houden wij als gemeente enigszins regie over het maximum aan windenergie in Olst-Wijhe en blijft dit in lijn met de doelstellingen zoals vastgesteld in de gemeentelijke Energievisie. Bovendien houden wij op die manier zoveel mogelijk regie over de locaties waar windenergie potentieel mag worden ontwikkeld in onze gemeente.

Wij stellen voor om in de programmeringsafspraken voor Olst-Wijhe een maximum voor windenergie van totaal 80 GWh per jaar op te nemen dat mag worden ontwikkeld binnen de vastgestelde zoekgebieden volgens de Energievisie. 80 GWh per jaar staat gelijk aan circa 4 windmolens, afhankelijk van de grootte en de omvang van de turbines.

INLEIDING

De provincie is bevoegd gezag voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW op basis van de Elektriciteitswet, Aangezien één grote moderne windturbine tegenwoordig vaak een capaciteit van boven de 5 MW heeft, is de provincie vrijwel meteen bevoegd gezag voor potentiële initiatiefnemers die windenergie in Olst-Wijhe willen ontwikkelen. Op basis van de wet moet de provincie elke aanvraag van een windinitiatief binnen een wettelijk vastgelegde termijn beoordelen en toetsen aan haar ruimtelijk beleid. Het is voor de provincie niet mogelijk om aanvragen zomaar te weigeren, bijvoorbeeld wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan en/of (aanvullende) initiatieven eigenlijk niet wenselijk zijn.

Op verzoek van meerdere gemeenten heeft de provincie de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse ruimte' voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken verwacht de provincie deze schaarse ruimte optimaal te benutten en op ruimtelijke gronden te verdelen. Op die manier kan de provincie uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. De provincie biedt aan om aanvragen in de tijd te faseren voor de periode tussen 1 september 2024 en 1 maart 2025. Binnen deze periode kan de gemeente per gebied een periode van 3 maanden kiezen waarin een bepaald gebied opengesteld wordt voor initiatiefnemers om in te schrijven. Buiten deze periode zit het gebied op slot. Onder het kopje argumenten komen we hier op terug.

In 2020 heeft de raad van de gemeente Olst-Wijhe de "Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon" vastgesteld. Deze visie legt de potentiële ruimte voor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie projecten in Olst-Wijhe in vorm van zoekgebieden vast, samen met de bijbehorende gemeentelijke voorwaarden. Tijdens de participatieprocessen bij de totstandkoming van deze Energievisie is gebleken dat inwoners waarde hechten aan gebiedsprocessen om vorm te geven aan energie initiatieven in de gemeente. Een belangrijke pijler in ons beleid is dat inwoners zoveel mogelijk beslissruimte hebben bij het invullen van initiatieven. Het aangepaste windenergiebeleid van de provincie beperkt juist deze beslissruimte door de clustereis van minimaal 4 windturbines en beïnvloedt daarmee mogelijk de acceptatie van windenergie-initiatieven in onze gemeente.

Wij vroegen de provincie daarom al in februari jl. door middel van een zienswijze om flexibiliteit op te nemen in haar windenergiebeleid bij het bepalen van het aantal windturbines, zodat dit in overeenstemming kan zijn met de uitkomst van een gebiedsproces. Tijdens een ambtelijk gesprek met de provincie kwam naar voren dat zij dit punt begrijpen en voorleggen aan Provinciale Staten met het advies om deze gewenste flexibiliteit op te nemen. Op dit moment is het echter nog onzeker wat het besluit van PS hierover gaat zijn. Naast het verzoek in de zienswijze is ambtelijk gesproken over de mogelijkheid voor afwijken van de clustereis van minimaal 4 windturbines en dit op te nemen in de programmeringsafpraak. Dit is volgens de provincie echter niet mogelijk, omdat er alleen ruimtelijke criteria mogen worden opgenomen en het respecteren van de uitkomst van een gebiedsproces is geen ruimtelijk criterium.

De programmeringsafspraken wind met de provincie richten zich daarom voor Olst-Wijhe op het beperken van mogelijke windenergie tot een maximum uitgedrukt in GWh per jaar in 2030 en de regie bij het bepalen van locaties waar dit maximale aantal GWh zou mogen komen, dat wil zeggen het opnemen van onze gemeentelijk vastgestelde zoekgebieden.

BEOOGD RESULTAAT

Wij hopen door middel van de programmeringsafspraken wind met de provincie onze belangen uit de gemeentelijke Energievisie tenminste deels te kunnen borgen in het provinciaal beleid.

Wij realiseren ons dat de provincie bevoegd gezag is voor windenergie initiatieven vanaf 5 MW in onze gemeente, waardoor ze een leidende rol heeft. Door middel van de programmeringsafpraak wind streven wij ernaar om regie te houden over het maximum aan windenergie – dat wij in lijn willen houden met de doelstellingen zoals geformuleerd in de gemeentelijke Energievisie – en het beheer van de locaties waar windenergie potentieel mag worden ontwikkeld.

KADER

In 2020 heeft de raad van de gemeente Olst-Wijhe de “Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon” vastgesteld. Deze visie legt de potentiële ruimte voor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie projecten in Olst-Wijhe vast, samen met de bijbehorende gemeentelijke voorwaarden. Aanleiding voor het vaststellen van deze visie was uitvoering te geven aan de doelen uit het Klimaatakkoord. Dit akkoord is door de VNG ondertekend waardoor Olst-Wijhe hier aan is verbonden. Het doel is te gezamenlijk te werken naar een volledig energieneutrale samenleving in 2050.

In het Bestuursakkoord 2022-2026 geeft u aan dat u de gemaakte afspraken en huidig beleid wilt voortzetten en de hierin gestelde doelen wilt nastreven. Naast deze ambitie is in het bestuursakkoord een “pauzeknop” voor windenergie opgenomen. Dat wil zeggen dat er gedurende deze raadsperiode geen ontwikkeling van windenergie plaats vindt. Onze gemeenteraad heeft dit besloten met name vanwege het destijds ontbreken van landelijke regels voor windenergie en daarmee verbonden onduidelijkheden. Bovendien spelen ook onzekerheden in verband met de Wespensdief een belangrijke rol bij dit besluit.

In onze doelstelling voor de RES 2.0, die zich richt op de ontwikkeling van wind- en zonne-energie in de regio West-Overijssel tot 2030, is daarom alleen de ontwikkeling van zonne-energie op land en op daken opgenomen.

ARGUMENTEN

Waarom programmeringsafspraken?

De gemeenteraad van Olst-Wijhe heeft in haar huidige bestuursakkoord een pauzeknop voor windenergie opgenomen, waardoor de gemeente voorlopig geen medewerking verleent aan windinitiatieven. Deze pauzeknop geldt niet voor windinitiatieven boven 5 MW. Voor deze omvang van windturbines is de provincie het bevoegd gezag, daar hebben wij als gemeente geen invloed op. Dat wil zeggen, als zich een initiatief meldt boven de 5 MW bij de provincie en het past binnen haar beleid voor windenergie, dat de provincie het initiatief in behandeling moet nemen, ondanks onze pauzeknop.

De provincie geeft aan dat ze zoveel mogelijk gemeentelijk vastgesteld beleid wil behartigen bij het behandelen van een vergunningaanvraag door initiatiefnemers. Door programmeerafspraken te maken wordt (tenminste een deel van) ons gemeentelijk beleid voor zover mogelijk geborgd in het beleid van de provincie. De programmeringsafspraken met gemeenten worden namelijk onder het PPE gehangen en samen met dit document vastgesteld.

Eerlijk is eerlijk, windenergie in Olst-Wijhe is waarschijnlijk niet de meest voor de hand liggende locatie voor ontwikkelaars. Door aangescherpt bovengemeentelijk beleid ontstaat (nog) minder ruimte voor grootschalige wind- en zonne-energie dan in de gemeentelijke “Ruimtelijke visie duurzame energie met wind en zon” in 2020 is aangewezen. Vooral de provinciale clustereis van minimaal 4 windturbines heeft veel invloed op de potentiële ruimte. Ook projectontwikkelaars zullen zich bewust zijn van deze beperkingen. Echter, het is niet uitgesloten dat een creatieve projectontwikkelaar met de juiste aanpassingen in turbinekeuze en -locatie (dus maatwerk) mogelijk wél kan voldoen aan het provinciale beleid en een aanvraag indient bij de provincie.

Wij adviseren daarom om wél afspraken te maken. Op die manier heeft de gemeente tenminste invloed op het maximum aan windenergie in Olst-Wijhe en kan ervoor zorgen dat dit in lijn is met de doelstellingen volgens de gemeentelijke Energievisie. Bovendien wordt afgesproken dat dit maximum in de door de gemeenteraad vastgestelde zoekgebieden moet belanden. Als wij geen afspraken maken, dan bepaalt de provincie een maximum voor ons gebied en mogelijk ook de locatie. Bovendien is het belangrijk om de waarde van het gebiedsproces dat bij de energievisie wordt gevraagd bij de provincie onder de aandacht te blijven brengen. Hoewel dit niet kan worden vastgelegd in de programmeringsafspraken, omdat het geen ruimtelijke afweging is.

Maximaal 80 GWh per jaar aan windenergieopwek in 2030:

In de programmeringsafspraken (zie bijlage) met de provincie spreken we af dat er “*in de gemeente Olst-Wijhe maximaal 80 GWh per jaar aan duurzame energie door wind op land wordt opgewekt in 2030*”. Dat betekent dus dat het niet meer mag zijn dan 80 GWh per jaar, maar dat het wel minder mag zijn, dus ook 0 GWh per jaar (indien zich bijvoorbeeld geen initiatieven melden). De gemeente wijkt daarmee niet af van haar pauzeknop voor windenergie, voor alle initiatieven onder de 5 MW geldt nog steeds de pauzeknop.

Wat betreft de optie om een fasering op te nemen voor het openstellen van aanvragen in gebieden binnen een bepaalde periode, kiezen wij ervoor om dit niet op te nemen in de programmeringsafpraak. Dit betekent dat, vanaf inwerkingtreding van het nieuwe beleid de provincie naar verwachting onze zoekgebieden open zet tussen 1 september 2024 en 1 maart 2025. Als zich binnen deze periode geen initiatief meldt, zit het gebied tot 2030 op slot en kunnen er geen nieuwe initiatieven worden aangemeld. Als wij als gemeente actief een afspraak zouden maken voor het gericht openstellen van onze zoekgebieden binnen een bepaalde periode, dan gaat dit na ons inziens voorbij aan de pauzeknop voor windenergie van de gemeenteraad en het feit dat de gemeenteraad geen voorkeur heeft uitgesproken voor ontwikkelingen in één van de vijf gebieden.

Maximum van 80 GWh windenergie per jaar

Wij stellen voor om een maximum van 80 GWh per jaar voor windenergie op te nemen in de programmeringsafspraken. 80 GWh per jaar staat gelijk aan circa 4 windmolens, afhankelijk van de grootte en de omvang van de turbines. Dit is in lijn met onze doelstellingen van de gemeentelijke Energievisie:

- In 2050 hebben wij totaal 210 GWh per jaar duurzaam opgewekte elektriciteit nodig om energieneutraal te zijn;
- 40 GWh van de 210 GWh per jaar achten wij haalbaar om in te vullen met zon op dak;
- De resterende 170 GWh per jaar achten wij te realiseren door middel van wind- en zonne-energie; 10 GWh per jaar daarvan zijn al ingevuld door zonneparken; circa 60 GWh per jaar zitten in de pijplijn in de vorm van zonnepark projecten (daarvan zijn 7 GWh per jaar zeker, de rest is afhankelijk van de overgangsregeling van de provincie);
- Dat maakt dat er tot 2050 nog 100 GWh per jaar nodig is aan windenergie (aanvullende zonne-energie op land kan dan naar verwachting niet meer i.v.m. provinciaal beleid);

De provincie verwacht van ons dat wij een realistisch maximum afspreken waarvoor voldoende ruimte is binnen de locatie die wij afspreken. Haar definitie van ‘voldoende ruimte’ is gebaseerd op het OER (Omgevings Effect Rapportage) dat in verband met het PPE is opgesteld. In haar OER geeft de provincie aan ruimte in Olst-Wijhe te zien voor tientallen windturbines. Wij weten uit ons eigen onderzoek dat deze ruimte echter heel optimistisch wordt ingeschat in het OER: als er beperkingen vanuit natuur en landschap mee worden gewogen, dan blijft er veel minder ruimte potentieel beschikbaar voor windturbines dan in het OER aangenomen. Desondanks gaat de provincie uit van een behoorlijk potentieel in onze gemeente van minimaal 80 GWh per jaar als maximum voor 2030. We sluiten ons bij dit minimum aan want lager mogen we niet zitten. Met 80 GWh per jaar blijven wij vast houden aan de doelstelling die is opgenomen in onze Energievisie en voldoen wij aan de verwachtingen van de provincie.

Ondanks dat wij een pauzeknop voor windenergie hebben ingedrukt en onze doelstelling tot 2030 met zonne-energie willen invullen, realiseren wij ons dat voor onze doelstellingen ná 2030 en de periode t/m 2050, er meer duurzame stroom nodig is. Het in de Energievisie aangewezen potentieel voor zonne-energie in onze gemeente (zowel op land als op daken) alleen is niet voldoende om onze ambities in te kunnen vullen.

In het geval dat er wél windinitiatieven in behandeling worden genomen voor 2030 in onze gemeente via de provincie als bevoegd gezag, dan is dit in strijd met de pauzeknop die door onze gemeenteraad tot in ieder geval 2026 is ingedrukt. We hebben daar echter geen invloed op. Een positief aspect is, dat in dat geval tenminste onze doelstelling voor de opwek van duurzame elektriciteit tot 2050 nader ingevuld wordt.

DRAAGVLAK
Niet van toepassing

DUURZAAMHEID

De afspraken dragen mogelijk bij aan de opwek van duurzame energie in onze gemeente.

RISICO'S (financieel/juridisch)

Niet van toepassing.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES

Niet van toepassing.

AANPAK/UITVOERING

Na uw besluit op 2 april 2024 om met de voorgestelde programmeringsafspraken wind, zoals die in de bijlage is opgenomen, in te stemmen en de afspraak te ondertekenen, dienen wij deze in bij de provincie. Uw besluit en de programmeerafspraken voor kennisgeving delen wij met de raad via de raadsnieuwsbrief.